

איתמר פשיעה בבעלים – It was said; negligence with the owners

OVERVIEW

The גמרא cites a מחלוקת between רב אחא ורבינא regarding whether the פטור of שמירה applies to a פשיעה or not.¹ The הלכה discusses what is the הלכה.

פסק רבינו חננאל דפטור מטעם דכל היכא דפליגי רב אחא ורבינא הלכה כדברי המיקל² -
The ר"ה ruled that פטור is פשיעה בבעלים, for the reason that there is an established rule that wherever רב אחא ורבינא argue the הלכה is like the lenient view -

אף על גב³ דהוי חומרא לגבי מפקיד מכל מקום חשיב קולא לפטור המוחזק⁴ -
Even though ruling פטור is strict regarding the depositor (for he will not be paid for his loss), nevertheless it is considered a leniency to exempt the possessor of the money -

כדאמרינן⁵ ספק ממונא לקולא -
As the גמרא says, in a doubt regarding monetary issues we are lenient -
ויש להביא ראיה לדבריו דבפרק העור והרוטב (חולין דף קיח,ב) פליגי רב ורבי יוחנן⁶ -

מקרא (פשיעה בבעלים פטור) ר"ה opinion (that פטור is פשיעה בבעלים) -
And one can bring proof to the ר"ה opinion (that פטור is פשיעה בבעלים) -
רב ור"י there is a dispute between פרק העור והרוטב for in נדרש לפניו ולפני פניו
וסבר רבי יוחנן דמקרא נדרש לפניו ולפני פניו⁷ וקיימא לן כרבי יוחנן⁸ -

And ר"י maintains there that נדרש לפניו ולפני פניו, מקרא נדרש לפניו ולפני פניו, and we have established that the הלכה is like ר"י when he argues with רב -

reconsiders: תוספות

ומיהו למאי דמוקי התם דפליגי בסברא אין ראיה -

¹ The גמרא explains that the dispute depends on whether נדרש לפניו ולפני פניו (even to a ח"ח) so therefore פשיעה (פשיעה) is פטור or whether מקרא is נדרש לפניו, but not לפני פניו and therefore פשיעה בבעלים is פטור.

² פסחים ע"ב.

³ In monetary issues it seems that there is no lenient or strict view; what may be lenient for the claimant is strict for the respondent and vice versa. Nevertheless the ר"ה explains that there is a lenient and strict view even in monetary issues.

⁴ The קולא or חומרא (שומר or נפקד) is the מוחזק; the מפקיד wants to extract money from him; in deciding what is a חומרא or קולא, we look at it from the perspective of the מוחזק. We are ruling whether he should pay (חומרא) or not (קולא).

⁵ The case there involves a ספק קידושין, where the ruling is that he is required to give her a גט, but not to pay her the כתובה. The explanation given is that ספק ממונא לקולא (no payment) and ספק איסורא לחומרא (a גט is required). We derive from that גמרא that we look at the מוחזק, the husband, to decide what the קולא is for him, even though it is a חומרא for the claimant (the wife). See 'Thinking it over',

⁶ מבאי טומאה ומכשיר יד maintains that a יד can bring טומאה, but cannot be מכשיר, while ר"י maintains that a יד can bring טומאה, but cannot be מכשיר.

⁷ The ר"י maintains that a יד can bring טומאה, but cannot be מכשיר. The word יד is לכה. While רב maintains that this ריבוי of יד applies only לפניו, nevertheless ר"י maintains that it applies even לפני פניו (the entire מוכשר is אוכל). The explanation given is that ר"י maintains that a יד can also be מכשיר (if the יד was טומאה).

⁸ See ד"ה ביצה ד, ד. Therefore just as we rule there that נדרש לפני פניו, so מקרא נדרש לפני פניו, here too we should say פטור is פשיעה בבעלים and מקרא נדרש לפני פניו.

However according to the way the גמרא there established that they argue based on logic⁹ (not necessarily on a פסוק) there is no proof to our case -

ועוד דאפשר למאן דאמר מקרא נדרש לפניו או אין נדרש לא אמרין כן בכל מקום¹⁰ -

And additionally it is possible that whoever maintains נדרש לפניו or it is not נדרש לפניו; that position is not applied everywhere –

פשיעה בבעלים חייב anticipates and rejects a possible proof that

ומה שהקשה¹¹ בהאומנין (לעיל דף פא,ב) וכן לקמן בפירקין (דף צז,א) -

And this which the גמרא asks in פרק האומנין, and similarly later in our פרק -

אלא למאן דאמר פשיעה בבעלים חייב אמאי איכסיף -

‘But according to the one who maintains פטור בבעלים, why was he embarrassed’; that question -

לא משום שכן הלכה אלא שלא יקשה לדידה¹² מאמוראים ראשונים:

Was not necessarily because the הלכה is חייב פשיעה בבעלים, but rather in order that there should be no difficulty to this מ"ד who maintains חייב פשיעה בבעלים, from the earlier אמוראים, who maintained פטור פשיעה בבעלים.

SUMMARY

The ר"ה rules ספק ממונא קולא למוחזק פטור פשיעה בבעלים. However תוס' rejects any proof either way.

THINKING IT OVER

The various cases where we say ספק ממון לקולא seem somewhat different than our case of פשיעה בבעלים, where there is a real loss to the בעלים; דו"ק ותשכח.

⁹ The גמרא there says it is possible they argue based on the פסוק or it is possible that they argue based on logic (meaning that ר"י does not [necessarily] maintain לפני פניו but rather); ר"י maintains that הכשר is תחילת טומאה. This has no connection to our מחלוקת.

¹⁰ One may maintain לפני פניו (לא נדרש) in one place and in another he may maintain the opposite (depending on the context of the פסוקים, etc.). Therefore even though ר"י maintains לפני פניו by יד, it does not necessarily follow that he will maintain לפני פניו by שואל. There is therefore no proof at all. [It should be perhaps pointed out that ר"י maintains לפני פניו in one פסוק, however in our case it must be two לפני פניו.]

¹¹ רבא (in our פרק) and רבא (in פרק האומנין) ruled in a case of פשיעה בבעלים that he is חייב. Their students asked them but it is פשיעה בבעלים, and they were embarrassed. The גמרות there (respectively) asked; ‘according to the מ"ד פשיעה בבעלים חייב, why were they embarrassed’? It would seem that the גמרא is asking since the הלכה is חייב פשיעה בבעלים, why were they embarrassed; otherwise what is the גמרא's question; they were embarrassed because they maintained פטור פשיעה בבעלים?! Our תוספות rejects this interpretation of the גמרא's question.

¹² The גמרא's question was how can (either רב אחא or רבינא) (who were from the later אמוראים) maintain פשיעה בבעלים, when we see that רבא and ר"פ (who were from the earlier אמוראים) were embarrassed when they (mistakenly) thought they mistakenly ruled חייב פשיעה בבעלים! See הניחא ד"ה תוס' לעיל פא,א ד"ה הניחא [TIE footnote # 3 & 5].